

<https://helda.helsinki.fi>

Viisastuuko tutkija ulkomailla?

Lennes, Mietta

2012

Lennes , M & Lennes , M 2012 , ' Viisastuuko tutkija ulkomailla? ' , HYT:n jäsenlehti ,
Vuosikerta. 2012 , Nro 2 , Sivut 13-14 .

<http://hdl.handle.net/10138/178852>

cc_by
publishedVersion

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

VIISASTUUKO TUTKIJA ULKOMAILLA?

Mietta Lennes

Kaikki kotimaiset rahoittajat tahot suosivat ja painottavat erilaisissa rahoitusmuodoissaan tieteellistä liikkuvuutta. Liikkuvuudella tarkoitetaan myös pitempää oleskelua, ei siis pelkkiä kongressivierailuja. Kahdeksan suomalaista säätiötä perusti vuonna 2009 kolmen vuoden määräajaksi yhteisen postdoc-poolin, josta väitelleet tutkijat voivat hakea rahoitusta vähintään yhden lukuvuoden mittaista ulkomailta tehtävää tutkimustyötä varten. Tämä pooli jakaa vuosittain apurahoina noin 2,5 miljoonaa euroa. Poolin toimintaa on päätetty jatkaa myös seuraavan kolmivuotiskauden ajan. Ulkomailta oleskelu edistää verkostoitumista, parantaa kielitaitoa ja antaa varsinkin nuorelle tutkijalle tärkeitä vaikutteita, joita hän voi omassa työssään soveltaa. Samalla voidaan myös levittää jo karttunutta kotimaista osaamista muualle.

Kokemusten ja virikkeiden hankkiminen on ehdottoman kannatettavaa. Vapaaehtoinen ulkomaille matkustaminen on sitä paitsi useimmille seikkailu. (Etenkin lomamatkat ovat mukavia.) Parikymppisenä, rahattomana opiskelijana en osannut kuvitella mitään jännittävämpää kuin

että joku lähettäisi minut itsekseni ulkomaille ja vielä maksaisi siitä. Maisteriksi valmistuttuani viimein rohkaisuun ja päätin kirjoittaa väitöskirjaani parin kuukauden ajan Hollannissa. Olin kuitenkin tavannut tulevan mieheni Suomessa puoli vuotta ennen kuin minun oli määrä lähteä, ja hyppäsin lentokoneeseen hiukan haikeana. Totta puhuen kärsin perillä lievistä koti-ikävästä, pilasin vatsani paikallisilla epäsäännöllisillä ruokailuajoilla ja saatoin silloisen apurahatutkijan talouteni hyvin heikkoon jamaan seuraaviksi pari vuodeksi. Mutta olihan reissu monella tapaa hauska ja sain uusia hyviä ystäviä.

Kansainvälisen yhteistyön lisäämisestä on muodostunut tutkimusrahoituksessa itseisarvo. Totta onkin, että monen nykyisen huippututkijan ura on saattanut lähteä todelliseen nousukiitoonsa vaikkapa vierailusta Yhdysvaltoihin, jossa sijaitsevat monilla aloilla maailman parhaat – ja parhaiten rahoitetut! – tutkimuslaitokset. Erilaisia matkarahoja on kuitenkin joskus tuntunut olevan saatavilla paljon helpommin ja nopeammin kuin varsinaista palkkaa. Onko siis kaikilla

aloilla todella välttämätöntä muuttaa pois kotimaastaan tullakseen hyväksi tutkijaksi?

Tutkijatkin ovat ihmisiä, joilla on sosiaalinen elämä. Luonteeltaan hyvinkin erilaiset ihmiset voivat tehdä oivaltavaa ja arvostettua tutkimustyötä. Jotkut nauttivat kodin rauhasta ja viettävät tasaista elämää. Joskus kuitenkin tuntuu – hieman kärjistäen – että rahoittajien näkökulmasta parhaita tutkijoita ovat yksinäiset seikkailijat, joita eivät ns. konservatiiviset perhearvot tai päiväkotien ja koulujen aikataulut Suomessa pidättele. Monet nuoremmat tutkijat ja vastaväitelleet ovat elämänvaiheessa, jossa perustetaan perhe, kenties ostetaan asunto ja vietetään elämän ruuhkavuosia. Valitettavasti jopa lasten hankintaa on usein yritettävä aikatauluttaa perheen taloudellisen tilanteen mukaan, varsinkin jos vanhemmat nauttivat ravi-veikkausta muistuttavasta pätkätöiden putkesta. Tutkimusrahoituksen silppujen kerääminen on stressaavaa. Tasapainoisen parisuhteen ylläpitäminen, lasten hoitaminen ja yleensä perheen kanssa oleminen ovat kuitenkin inhimillisesti tärkeitä asioita, joiden laiminlyönti työn vuoksi

aiheuttaa vihkiytyneimmillekin tutkijoille tunnontuskia. Tutkijalla tai hänen perheellään voi olla myös muita velvoitteita ja sitoumuksia kotimaassa.

Kun lähtöpäätös on lopulta tehty, tarvitaan päättäväisyyttä ja paljon valmisteluja. On otettava yhteyttä vastaanottavaan laitokseen, kirjoitettava tutkimussuunnitelma (joka pitää saada näyttämään täsmälliseltä ja vaikuttavalta, vaikkei realismin nimissä uskoisi ehtivänsä toteuttaa puoliakaan) sekä selvitettävä ja laskettava arvio matkakuluista ja kohdemaan elinkustannuksista. Rahoituksen varmistuttua on järjestettävä ulkomainen asunto, organisoitava muutto, varattava matkat, suunniteltava paluuta ja mahdollisia välivierailuja kotimaahan. Nuoren tutkijan vaatimattomasta tilipusista on ennakkoon säästettävä ylimääräistä rahaa, sillä kaikkia kuluja ei ehkä voi maksattaa suoraan rahoittajalla. Uusi kotikin voi vaatia ennalta-arvaamattomia hankintoja ja voi sattuua muita yllätyksiä. Järjestelyihin kuluu vielä moninkertaisesti enemmän aikaa ja energiaa, jos perhe on tarkoitus ottaa mukaan. Puolet ulkomailla käytetystä ajasta saattaa tuhraantua pelkkään fyysiseen ja henkiseen sopeutumiseen.

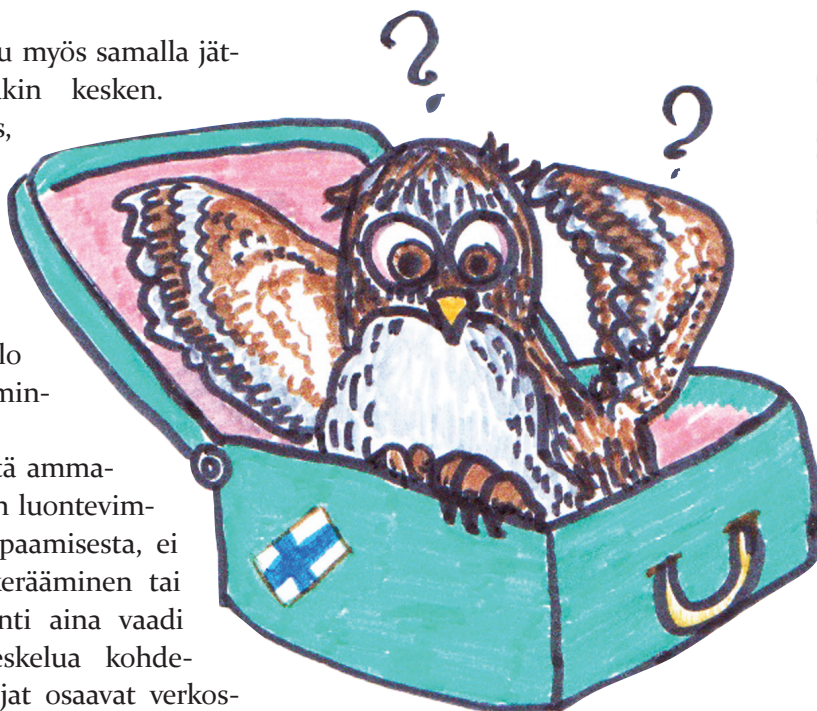
Ulkomaille lähtijä joutuu myös samalla jättämään kotimaassa jotakin kesken.

Mikäli tutkijan kotilaitos, tutkimusalue ja/tai suomalaisen tutkimusprojekti ovat pieniä, on hänen suhteellinen työpanoksensa kotimaassa merkittävä. Pitkä poissaolo voi aiheuttaa ryhmän toimintaan pahan katkoksen.

Vaikka sekä ystävyys että ammatillinen yhteistyö alkavatkin luontevimmin henkilökohtaisesta tapaamisesta, ei ulkomaisten kontaktien kerääminen tai yhteistyöhankkeen läpivienti aina vaadi kuukausien mittaista oleskelua kohdemaassa. Suomalaiset tutkijat osaavat verkos-

toitua. Päivän tai parin tunnin tapaaminen kasvokkain vuotuisessa kongressissa auttaa ylläpitämään tunnetta yhteisistä kiinnostuksen kohteista ja tavoitteista. Sähköposti kulkee nopeasti. Verkon välityksellä voi soitella nettipuheluita videokuvalla tai ilman, järjestää kokouksia ja organisoida kohtuullisen isojakin hankkeita. Näin voivat lohduttautua kaikki ne, joista pitkä ulkomaanvierailu tuntuu ajatuksena mahdottomalta.

Vaihtelu virkistää. Pitkä ulkomaankomennus ei kuitenkaan sovi kaikille. Mitä vähemmän tutkimusresursseja Suomessa on, sitä vähemmän tutkijoita on varaa lähettää pois pitkiksi ajoiksi. Tämä pitäisi huomioida myös rahoituksen kohdentamisessa. Pitäisi kenties jopa harkita, tarvittaisiinko esimerkiksi postdoc-poolin jakamia miljoonia vielä kipeämmin vaikkapa sellaisten tutkijoiden tilapäiseen tukemiseen, jotka ovat jääneet ilman rahoitusta esimerkiksi väitöskirjatyön jälkeen tai kahden tutkimushankkeen välissä. Tutkimusvierailut voivat olla todella hyödyllisiä, mutta ne tulisi aina suunnitella tutkijan oman elämänvaiheen ja hänen tutkimusympäristönsä ehdoilla. ●

Kuva: Mietta Lennes